

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

Tarih Bölümü

Türk Teşkilat Tarihi I

Türklerde Hükümranlık

7. Hafta

özenilen üniversite

1 Türk Devleti'nde Hükümdarlık ve Çifte Krallık Meselesi

Bozkır Türk Devleti'nde hükümdarın sahip olduğu unvanlar tanhu, şan-yü, kağan, kan (han), yabgu, idi-kut, il-teber, erkin gibidir. Bu unvanlar ile anılan hükümdarın yetkileri ve sorumlulukları kut ve töre kapsamında şekillenmekteydi. Hükümdar töre-kanun dahilinde ülkesini yönetmek halkın refahını sağlamak ile yükümlüydü. Bu yüzden hükümdarlık yönetmek yetkisi ile birlikte aslında yükümlülükleri de içermekteydi. Hükümdar milletini doyurmak ve giydirmek, güvenlik ve asayişini temin etmekle yükümlüydü¹.

Hükümdarlık alametleri otağ, örgin(taht), tuğ, davul (köbürge), kotuz, yay şeklinde idi. Bunlar hükümdarlık alametleri olmakla birlikte zamanla kimi değişikliklere uğramıştır. Ancak tuğ, otağ, yay ve davul gibi unsurların genel olarak İslamiyet sonrası Türk Devletleri'nde de korunduğu söylenebilir².

Türk Devletinde teşkilat yapısının kimi zaman ikili bir görünüm arz etmesi bu yapının “çifte krallık” olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Doğu-batı, sağ-sol, büyük-küçük, iç-dış şeklinde isimlendirilen ve tarihi süreç içerisinde farklı coğrafyalarda teşkil edilmiş Türk devletlerinde görüldüğü şekliyle ikili idari teşkilatın varlığı tespit edilmektedir. Ayrıca Türklerin hâkim oldukları ülkelerin genişliği itibariyle kanat eligleri-krallarının hareket serbestliğine sahip olduğu ifade edilebilir. Eliglerin adeta bağımsız bir devlet gibi hareket etmeleri aynı anda birbirine paralel iki iktidarın varlığını düşündürmüştür.

¹ Mehmed Niyazi, *Türk Devlet Felsefesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007, s. 82-84.

² İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2003, s. 267-270 ; Mehmed Niyazi, *Türk Devlet Felsefesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2007, s. 82.

Türklerin bu teşkilat yapısında tarafların birbirine paralel yetkilerinden ziyade bir tarafın diğerine üstünlüğü korunduğundan hâkimiyetin yine tek bir hükümdar elinde olmaya devam ettiği söylenmelidir. Bu ise iktidarın yani kutun paylaşıldığı anlamına gelen çifte krallığın Türk devletlerinde uygulanmadığı anlamına gelmektedir³.

---

³ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2003, s. 270-278.